

aromânilor, așezat în regiunea de apus a Macedoniei, cuprinsă între Albania, Vlahia Albă și Vlahia de Sus, nu departe de Prilep – locul de naștere al Cuviosului Nicodim – și Bitolia, la nord de marele oraș comercial și cultural aromânesc, Mascopole.

În Ohrida copilul este trimis *la școală până la vârsta de 15 ani*, când, urmând un îndemn de sus, *intră în mănăstirea Maicii Domnului* din acel oraș de veche tradiție bisericească româno-bulgară, care a fost veacuri de-a rândul sediul Arhiepiscopiei autocefale, care ținea, încă de la anul 1020, potrivit rânduielii împăratului Vasile II Bulgaroctonul, și Episcopia românească a Timișanei (a Morisenei din Timișana), cum a dovedit.

Timp de 5 ani fratele Iacob face ascultare aspră muncind și învățând fără încetare, nevoindu-se în lectura Sfințelor Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți ai Bisericii. Postul și rugăciunea, privegherile și meditațiile de zi și de noapte îl desprind tot mai mult de cele pământești și-l avântă spre albastrul senin al cerului, de unde, *în clipele de răpire a duhului, vede cu ochiul minții, ca odinioară patriarhul Iacob al cărui nume îl poartă, scara tainică pe care coboară și urcă îngerii lui Dumnezeu.*

[Desăvârșirea spirituală la Muntele Athos]

Sufletul înaripat al tânărului de **20 de ani** cu viață fără prihană, îl îmboldește să părăsească Ohrida și să-și ia zborul spre înălțimile sfințite ale **Muntelui Athos**, a cărui faimă a atras atâtea suflete doritoare de desăvârșire spirituală și morală. Este primit în *mănăstirea Pantocratorului* unde, după ce a trecut cu laudă și vrednicie toate probele și încercările la care a fost supus și făcând întreitul vot de lepădare de cele lumești, a fost tuns în călugărie primind numele biblic de **Iosif**, care avea să-i amintească pururi de viața curată și de faptele mari și luminoase ale celui mai iubit fiu al patriarhului Iacob, minunatul Iosif, organul prin care Atotputernicul a vorbit și i-a tâlcuit lui Faraon visurile și a scăpat de la moarte prin foamete pe poporul ales și împărăția Egiptului. Un asemenea rol i se croia și avea să îndeplinească, în slujba

neamului său iubit cu mulți ani în urmă, tânărul vlah Iosif de la Sfântul Munte Athos.

Rând pe rând își face ucenicia la vestitele mănăstiri *Hilandar, Xiropotam și Vatoped*, urcând odată cu treptele sfințeniei și pe cele ale cinului său călugăresc. [După numai 2 ani, la vârsta de **22 ani** primește Taina hirotoniei]. În foarte scurt timp întreaga obște, de câteva mii de cuvioși călugări, a Sfântului Munte, avea să afle de vrednicia fără de seamă a tânărului **ieromonah** reguzan Iosif, care întrecea pe toți ceilalți monahi prin ascultarea necondiționată față de cei mai mari, prin învățătura sa înaltă și multilaterală, prin îndemânarea de a scrie frumos, prin rugăciunile, meditațiile și privilegiile nesfârșite de zi și de noapte, prin râvna sfântă de a se dăruia cu întreaga sa ființă fizico-spirituală slujirii Domnului Iisus.

Ca oarecând blândului și neprihănitului Iosif, Dumnezeu a voit să împărtășească și acestui nou Iosif ceva din darurile care au înălțat pe biblicul Iosif deasupra tuturor fraților și contemporanilor lui. Pe când viețuia la Mănăstirea Vatopedului, tânărul ieromonah Iosif *incepe să aibă, în timpul privegherilor și rugăciunilor, adânci clipe de răpire de sine, vedenii și arătări cerești, care-i umplu sufletul de uimire, ca odinioară Sfinților Apostoli Petru și Pavel și tuturor celorlalți sfinți făcători de minuni.*

Domnul, Căruia-I slujea cu tot sufletul, cu tot cugetul și cu toată virtutea sa, a voit ca și cel ce crede în El și-I împlinește poruncile, să facă și el, potrivit cuvintelor Lui, aceleași lucruri minunate. Cu tânărul Iosif avea să se împlinescă din nou cuvântul Domnului Iisus adresat sfinților Săi învățaței: „*Pe cei bolnavi vindecați, pe cei leproși curățiți, pe cei morți înviați, dracii scoateți-i; în dar ați luat, în dar dați*” (Matei 10, 8). Afară de învierea din morți, toate celelalte minuni au fost săvârșite de Domnul Iisus prin dreapta cuviosului ieromonah Iosif de la Athos. După cele dintâi minuni făcute chiar asupra fraților bolnavi din cuprinsul mănăstirii [pe care i-a vindecat rugându-se și atingându-i cu mâna dreaptă pe creștet], toți cuviosii locuitori din Sfântul Munte au luat cu bucurie la cunoștință că în mijlocul lor se află un doctor fără de arginți, un făcător de minuni, un înger în trup, prin care Domnul își

După mulți ani cuviosul Iosif se reîntoarce la *Mănăstirea Vatopedului* – și ea bogat înzestrată de voievozii români – unde se pregătește să plece ca mitropolit la Timișoara și unde-l află, la anul 1650, pe tânărul pribeag bănățean Damaschin Udrea, care va deveni secretarul și biograful său.

Cine este acest **Damaschin Udrea** și cum ajunge el la Sfântul Munte, pe slavonește Sfetagora? Este fiul lui Alecsa Udrea, cneaz mare pe Valea Cărașului, născut din neam de cneji români, la anul 1616 [în zona Banatului, conducătorul unui sat se numea cneaz sau chinez]. După ce a învățat carte 3 ani de zile la o școală calvină din Ardeal, unde a fost dus de unchiul său, căpitan în armata prințului Rakoczi, în vârstă de 17 ani pleacă la învățături mai înalte în țara nemțească. În curând pleacă de aici la Veneția împreună cu alți școlari, angajându-se ca ostaș și mai apoi corăbier la venețieni. După 10 ani de pribegie, la 1644 revine „pocăit acasă”, ca să plece din nou, cu gând să se călugărească la Mănăstirea Tismana. După 2 ani pleacă mai departe la școala grecească de la Odriu (Adrianopol) unde a învățat 3 ani devenind bărbat cu mare știință de carte și cu multă învățătură, fiind cunoscător a 10 limbi. Dorind să revină în patrie la Dunăre este prins de turci și dus la Istanbul (Constantinopol) la robie din care scapă numai după ce tatăl său, cneazul Alecsa, îl răscumpără cu mulți bani. Acum liber, în drum spre casă trece să viziteze, împreună cu fratele Ilarie, vestitele mănăstiri de la Muntele sfânt Athos. Aici, la mănăstirea Vatopedului, face cunoștință cu preacuviosul Iosif, nou ales și hirotonit ca arhiereu-mitropolit peste tot pașalâcul și toată Țara Banatului [...]

Întâlnirea românului bănățean Damaschin Udrea, bărbat în floarea vârstei (34 de ani), cu aromânul sau latinul raguzan, preacuviosul Iosif, acum în vârsta patriarhală de 82 de ani, a avut urmări binefăcătoare pentru amândoi, dar mai ales pentru Biserica și dreptcredincioșii români din Țara Banatului, cărora Damashin Udrea le va lăsa cea dintâi cronică românească scrisă în limba

latinească: *Annales Rerum Banaticarum*, care duce firul istoriei neamului nostru până la Mihai Viteazul (dar care din nefericire s-a pierdut), iar Sfântul Iosif îi va îmbunătăți cu mormântul său la Partoș, adevărată Vitezda tămăduitoare și înnoitoare de puteri trupești și sufletești.

[Sfântul Iosif a viețuit în Muntele Athos 62 de ani (1588-1650), după care, la 82 de ani pleacă în Banat ca mitropolit].

Viața Sfântului Iosif ca Mitropolit al Timișoarei - o împletire de fapte minunate, de semne și minuni

Șirul faptelor minunate și al minunilor propriu zise săvârșite de noul mitropolit al Timișoarei, încep chiar din clipa pășirii pe podul umblător de pe Dunăre de la Palanca. Caii care trăgeau „caleașca” în care se afla sfântul mitropolit cu diacul său Damaschin, înspăimântați de apele Dunării, s-au împotrivit să se urce pe pod. Când căruțașul a început să drăcuiească și să bată caii care s-au făcut numai spume de frică, Sfântul Iosif – mâhnit de cele văzut și auzite – a coborât din caleașcă și dojenind cu vorbe blânde pe căruțași, a prins cu mâna sa zăbalele, grăind două-trei vorbe blânde către cai. Și caii s-au făcut ca mieii și s-au suit singuri pe pod și au stat blânzi până podul a ajuns la malul Palancăi. Toți câți au văzut s-au minunat și au îngenuncheat în fața sfântului mitropolit și i-au sărutat poalele sutanei (reverendei) căci au cunoscut că alesul lui Dumnezeu este și că dobitoacele i se supun și îl ascultă.

De la Palanca au pornit la Vârșeț, dar din cauza unei puternice furtuni însoțită de rupere de nori au pierdut drumul rătăcind toată noaptea. La revărsatul zorilor în apropierea satului Șama (Jamul Mare) s-au trezit cu o ceată de călăreți turci că le ațin calea. Călărețul din frunte a întrebat: „*Care este marele popă ghiaur care merge la Timișoara?*”. La această întrebare de care s-au speriat toți însoțitorii, sfântul mitropolit a răspuns că el este cel căutat. Atunci aga Ismail coborând de pe cal cu multă smerenie a rugat pe mitropolit să se întoarcă

cu caleașca la Vârșeț că întâia cadână de 3 zile este în chinurile facerii și i s-a arătat în vis îngerul ei creștin și i-a spus că până nu va trece caleașca popii celui mare care merge la Timișoara prin fața porții haremului nu-i va da Allah ușurare. Și îngerul ei i-a mai vestit că în zori să meargă aga să-l aștepte pe sfântul mitropolit în Șama și să-l întoarcă prin Vârșeț că-i dă cât cere. Dând poruncă căruțașilor să se întoarcă a răspuns agăi că „*nu pentru bunuri lumești se întoarce, ci pentru a împlini voința Domnului din Ceruri se întoarce*”. Și pornind căruțele înapoi către Vârșeț, protopopul Haralambie de la Palanca, nedumerit de atitudinea mitropolitului față de cererea unui mahomedan i-a pus întrebarea că „*oare e bine să asculte de rugăciunea unui păgân și să-i facă voia lui?*”. După ce l-a dojenit pentru asemenea vorbe sfântul mitropolit i-a spus că „*Dumnezeu Unul este în Sfânta Treime și deasupra tuturor; nimeni nu s-a învrednicit a cunoaște căile Lui, dar ascultare a-I da este dator fiecare om, indiferent prin gura cui ar vorbi Domnul*”. Frumoase și dumnezeiești cuvinte din gura unui mitropolit care vine în numele Domnului, hotărât să-I facă voia și să-I împlinească poruncile. După ce a dat acest răspuns pilduitor, sfântul mitropolit n-a mai rostit nici un cuvânt, numai s-a cufundat în rugăciune. Iar când a trecut caleașca pe dinaintea haremului cadâna s-a ușurat pe loc și a născut un prunc. Iar aga Ismail a fugit după caleașcă și a oprit-o și a sărutat dreapta sfântului mitropolit și a plâns ca un copil.

Cadâna asupra căreia s-a făcut minunea a fost fiica cneazului român din Vărădia, pe care aga Ismail al Vârșețului a luat-o fără voia ei în haremul său, dându-i întâietate pentru frumusețea și virtuțile ei față de celelalte soții ale sale din harem. După ce aga Ismail moare în lupta de la Palanca, văduva cu copilul se întoarce la părinții ei de la Vărădia unde botează în legea creștinească acest copil care, după ce va crește mare, va fi trimis la școala gramaticescă de la Caransebeș, după absolvirea căreia se va întoarce la Vărădia și se va călugări la mănăstirea de acolo luând numele de **Gherasim**. Devenind vacant scaunul episcopal al Caransebeșului privirile clerului și ale credincioșilor s-au îndreptat spre tânărul și învățatul călugăr de la Vărădia care,

după ce a petrecut câțva timp la Mitropolia Ungrovlahiei în București și la Mănăstirea Sloboziei, a fost trimis de mitropolitul Teodosie (1668-1708) - în calitate de exarh al Plaiurilor - la mitropolitul Teofil (1692-1697) al Ardealului, în Belgrad sau Alba Iulia, spre a fi hirotonit arhiereu - episcop pe seama scaunului vacant de la Caransebeș. Alegerea, hirotonirea și instalarea episcopului Gherasim la Caransebeș s-a petrecut în anul 1695 când Caransebeșul și partea cea mai mare a fostului Banat al Caransebeșului și Lugojului se afla în mâinile imperialilor austrieci, care n-au nici o legătură cu adevăratul mitropolit de la Timișoara, aceasta fiind sub stăpânirea turcilor încă din 1552. Așa se explică legătura, trecătoare, a episcopiei Caransebeșului cu Mitropolia Ardealului - și el sub stăpânirea aceluiași imperiali romano-catolici.

Ca episcop al Caransebeșului, și, după moartea episcopului Spiridon Stibița, și al Vârșețului, refăcând unitatea acestei episcopii străvechi, **Gherasim** s-a dovedit prin virtuțile, prin munca și curajul extraordinar manifestat în timpuri așa de furtunoase a fi la înălțimea chemării sale. Cronicarul îl și prezintă ca pe „*apărătorul veșnic al credinței și al Sfintei Biserici*”, fiind cel „*mai destoinic vlădică dreptcredincios din vremurile acelea, apărătorul și luptătorul și orânduitorul Sfintei Biserici și al vlădiciei Sebeșului în cele mai grele vremi*”. Lui avem să-i mulțumim că uneltirile agenților unirii și ale apostatului mitropolit Atanasie - împotriva căruia a ținut și două sinoade mari cu protopopii și preoții din eparhie - au rămas fără răsunet în mijlocul credincioșilor din țara Banatului. Iar ca fiu de agă turc, el a luptat cu toate puterile pentru lepădarea urâtului obicei turcesc ca bărbații să aibă harem, adică mai multe femei, aruncând anatema sau afurisia asupra cnejilor români care n-au dat ascultare poruncii sale de a se „*desturci*”.

Acesta a fost copilul - cel dintâi copil - a căruia naștere a binecuvântat-o Sfântul Iosif, punând piciorul pe pământul Mitropoliei Țării Banatului. A fost o naștere minunată și providențială precum minunată și providențială i-a fost chemarea și viața în slujba poporului dreptcredincios. Vlădica **Gherasim**

avea să se continue, peste 40 de ani, în partea de răsărit a Țării Banatului opera Sfântă și lucrarea evanghelică de mântuire săvârșită de Sfântul mitropolit Iosif în jumătatea de apus a țării.

Să-l urmărim mai departe pe noul mitropolit în drumul său spre capitala țării spre scaunul de reședință din cetatea Timișoarei care în vederea primirii cu dreptă a cuviință a acestui „*mare popă al ghiaurilor*”, cum îi ziceau turcii, a îmbrăcat haină de mare sărbătoare. Când s-au apropiat de „Vadul Timișoarei” au fost întâmpinați de 50 călăreți turci trimiși de însăși pașa Timișoarei, Fasli (1648-1650), original și el din aceeași regiune italo-valahă, dar cu inima a rămas și mai departe creștin [se numise și el tot Iacob înainte de a-și schimba religia!], ajutând cât i-a stat în putință, pe supușii săi români de același sânge latin. Împună cu întreaga garnizoană turcească, cu turcii din cetatea și orașul Timișoara și cu românii dreptcredincioși adunați din toate părțile țării, pașa Fasli i-a făcut compatriotului și consăngeanului său o primire împărătească. „*El a primit pe mitropolitul Iosif cu mare alai și a făcut paradă mare, cu vestea noului mitropolit a ajuns înaintea lui că este om cu inimă curată, cu știință mare și cucernic și că la mănăstirea de la Sfetağora, unde a fost, a tămăduit pe mulți betegi, că are dar de la Dumnezeu de a tămădui și arătări multe a avut și proorocie a făcut*” – scriu bisericii lui.

Toată cetatea daco-românească a Timișoarei s-a umplut de bucurie când noul mitropolit, făcător de minuni, a trecut prin poarta ei istorică [menționăm că Sfântul Iosif a fost hirotonit ca mitropolit al Timișoarei la cererea credincioșilor de aici]. Aici mare alai și mare paradă au așteptat pe sfântul mitropolit și mulțime fără număr din toate părțile pașalâcului și a Țării Banatului și chiar de departe de la Buda și de peste „Dunărea unguerească” au venit la Timișoara să asiste la înscăunarea lui. A fost binecuvântat de cei doi episcopi sufragani Antimie (1638-1651) al Caransebeșului și Vârșetului și Sofronie (1650-1651) al Lipovei cu reședința la mănăstirea Hodoș-Bodrog, totodată și locțiitor de mitropolit și de sute de protopoși și preoți care au venit în fruntea credincioșilor lor să aducă laudă și închinăciunea lor noului mitropolit.

Întreg alaiul, având în frunte pe noul mitropolit înaintea căruia mergeau ostașii turci, s-au îndreptat spre reședința guvernatorului, a pașei Fasli, unde s-a oprit. Aici pașa Fasli i-a ieșit în întâmpinare spunându-i „vorbe de bunăvoire”. Răspunzând, mitropolitul s-a adresat „cu vorbe de pace” pașei, mulțumindu-i în limba turcească pentru primirea sărbătorească și marea cinste ce-i face, nu atât lui, cât mai ales Bisericii și credincioșilor pe care-i reprezintă. După ce a asigurat pe reprezentantul înălțimii sale sultanului că împreună cu episcopii, protopopii, preoții și credincioșii de sub ascultarea sa, se va strădui să dea „*cezarului (sultanului) ce este al cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu*”, s-a adresat mulțimii credincioșilor vorbind în limba daco-românească, pe care a deprins-o foarte bine la Athos de la diacul său Damaschin în cele trei luni dinainte de plecarea spre Timișoara. Cuvintele lui calde, înflăcărate și pătrunzătoare au rămas de-a dreptul la inima mulțimii credincioșilor, a căror bucurie – că aud din gura mitropolitului lor cuvinte pline de mireasmă duhovnicească, de mângâiere, de întărire și înălțare sufletească a fost fără de margini. Iar ca români s-au simțit bucuroși că pot auzi aici, în inima cetății Timișoara, aflată de 100 de ani în mâinile turcilor, pe noul lor mitropolit vorbind pe limba noastră, adică în graiul nostru bănățenesc, care diferă prea puțin de graiul celorlalți frați ai noștri.

De la reședința pașei întreg alaiul s-a îndreptat spre vechea reședință și catedrală românească mitropolitană, pe care pașa Fasli a avut grijă să le înnoiască și împodobească, unde avea să se facă înscăunarea sărbătorească a noului mitropolit Iosif II. Trecând prin „*ulița argintarilor*”, chiar înainte de a răsuci pe calea bisericii vechi, feciorii lui Iovan Capră au scos pe targă pe tatăl lor care a fost olog de 20 de ani și l-au pus în calea sfântului mitropolit. Iar mitropolitul s-a coborât din rădvan și s-a apropiat de olog. Și, după ce „*s-a rugat cu lacrimi, a pus mâna dreaptă pe fruntea ologului zicându-i: «În numele Domnului Iisus îți poruncesc: scoală-te, ia-ți patul și mergi sănătos acasă*””. Și acela pe loc s-a sculat și a umblat. Și lumea toată a căzut în genunchi și s-a rugat lui Dumnezeu și au sărutat poalele odăjdiilor sfântului mitropolit și cu toții au strigat că „*sfânt este mitropolitul*”. Și turcii s-au închinat înaintea lui.